

הסתדרות הפסיכולוגים בישראל
Israel Psychological Association

טראומה ושיקום - המסע לצמיחה

הכנס השנתי של החטיבה השיקומית
בהסתדרות הפסיכולוגים בישראל
ימים רביעי-חמישי 23-24 בדצמבר 2015
מלון ניר עציון

שלום חברים,

אנו שמחים להזמינכם לכנס החטיבה השיקומית של הסתדרות הפסיכולוגים בישראל.
הכנס יתקיים במלון ניר עציון, מושב שיתופי ניר-עציון אשר במורדות הכרמל.
נשמח לראותכם!

בברכה,

הועדה המארגנת:

קרן סרברו שורק

טל מוזס

נעמה קיבליס מאירי

ד"ר מאיה וינשטיין

יעקב ברמץ

פרופ' אילנית חסון אוחיון (ייעוץ לועדה המארגנת)

ד"ר מאיר נעמן, יו"ר הפ"י

דני כפרי, מנכ"ל הפ"י

ד"ר עומר פורת, יו"ר החטיבה השיקומית

תוכנית הכנס

יום רביעי, 23 בדצמבר 2015

התכנסות וקבלת חדרים ..... 10:15 - 9:30

דברי פתיחה ..... 10:45 - 10:15

גב' קרן סרברו שורק – הועדה המארגנת
דני כפרי – מנכ"ל הפ"י
ד"ר עומר פורת – יו"ר החטיבה השיקומית בהפ"י

הרצאת פתיחה: שדה הטראומה מהות וטיפול-
ד"ר דני לוי ..... 11:45 - 10:45

הפסקה ..... 12:15 - 11:45

הצגת מקרה ופאנל: "איבוד שליטה על החיים שלי"-
תיאור מקרה טיפולי בפוסט-טראומה בהקשר הייחודי של
השדה השיקומי". גב' ליאת היינמן באבי
הצגת המקרה תלווה בדיון בפאנל בהשתתפות:
פרופ' אילנית חסון אוחיון, ד"ר שני אבין ומר פביאן ברויטמן.

ארוחת צהרים וקבלת חדרים ..... 14:30 - 13:15

מושבים מקבילים

יו"ר המושב: גב' רחל נטוביץ
גב' נרקיס בר לב

יו"ר המושב: מר עירד שרף
גב' רחל רגב

15:15 - 14:30

"כעוף החול:

תהליך שיקום העצמי לאחר טראומת כוויות".
גב' אדווה פרידלנדר, ד"ר עינת יהנה

16:00 - 15:15

"מציאות ופנטזיה לאחר פגיעות מוחיות:
מבט נויורופסיכואנליטי על קונפולציות
וחמיקה מטראומה". מר קובי טיברג

16:30 - 16:00

תערוכת פוסטרים - הפסקה

סדנאות (ראו פירוט סדנאות לבחירה בהמשך) ..... 18:00 - 16:30

הפסקת קפה ..... 18:15 - 18:00

בחירות לוועד החטיבה, עדכונים על עבודת הוועד וחלוקת פרסים ..... 19:15 - 18:15

ארוחת ערב ..... 21:00 - 19:15

ערב חברתי אומנותי (יפורסם בהמשך) ..... 22:30 - 21:00

יין ופיצוחים בלובי ..... - 22:30

תוכנית הכנס

יום חמישי, 24 בדצמבר 2015

ארוחת בוקר ..... 9:00 - 7:30

פינוי חדרים ..... 9:30 - 9:00

הרצאות מליאה בהנחיית: גב' דוריה לנגלבן-כהן
"שיקום הנראטיב הטראומטי ככלי לטיפול בזכרונות
חודרניים בעקבות טראומה- יעילות ומנגנוני פעולה".
פרופ' טוביה פרי ..... 10:30 - 9:30

"היבטים טיפוליים מרכזיים בטיפול בטראומה
מינית- מפגש עם טראומה מינית בסטינג השיקומי".
גב' הדס שטיינברג ..... 11:20 - 10:30

הפסקה ..... 11:45 - 11:20

סדנאות (ראו פירוט סדנאות לבחירה בהמשך) ..... 13:15 - 11:45

ארוחת צהרים ..... 14:30 - 13:15

מושבים מקבילים

יו"ר מושב: ד"ר אודליה אלקנה
ד"ר אייל חלד

יו"ר מושב: גב' שוע טולדנו
גב' צילה בן נחום

"הפרעת דחק (PTSD) במטופלים עם אמנזיה בתר
חבלתית (PTA) - האם קיימת ואיך ניתן לטפל בה
בהיעדר זיכרון לאירוע?"
גב' לימור שרוני

"כשפגיעת ראש קלה יוצרת מוגבלות קשה: נושאים
מרכזיים בהתמודדות עם תסמונת של לאחר זעזוע מוח"
ד"ר שירה צימרמן וד"ר שירי בן נאים

15:15 - 14:30
"מתי אחזיר את כיסא הגלגלים? - טיפול שיקומי
לילדה עם פגיעת חוט שידרה נרכשת".
גב' אסתי שפסר

16:00 - 15:15
"תקפות הדיאגנוזה של פוסט-
טראומה במחלות כרוניות"
ד"ר נעה וילצ'ינסקי

דברי סיום ופרידה 16:00-16:15

רשימת הסדנאות

**בכנס יתקיימו סדנאות חד יומיות לנורשמים ליום אחד (חמש הסדנאות הראשונות ברשימה).
מרבית הסדנאות הינן דו-יומיות וכוללות שני מפגשים במהלך הכנס ומתאימות לנורשמים ליומיים
(עשר סדנאות).**

סדנאות חד-יומיות

יום רביעי 23 בדצמבר 2015

גב' ענת הדר זלצשטיין

סדנה מס' 1 - סימנים וביטויים של טראומה במבחנים פסיכודיאגנוסטיים

בסדנה נעבור תחילה על האופן שבו יכולה להתבטא טראומה מסוגים שונים במבחנים הפסיכודיאגנוסטיים. בהמשך אביא דוגמה של מבחנים עם ביטוי לטראומה וביחד ננתח אותם וננסה להבין את האופן שבו הטראומה משאירה את חותמה על העולם הנפשי של המאובחן. נבחין בין מצבים שבהם הטראומה גלויה ומדוברת לעומת מצבים שבהם הטראומה סמויה, לא מדוברת ואף לא מודעת. נתייחס לביטויים שנראה במבחנים במקרים השונים.

קצת עלי: פסיכולוגית שיקומית מומחית ונירופסיכולוגית. ניהלה את יחידת האבחון הארצית של המכון הלאומי לשיקום נפגעי ראש בין השנים 2009-2011, מתרגלת בקורס פסיכודיאגנוסטיקה לתלמידי תואר שני בפסיכולוגיה שיקומית במכללה האקדמית תל-אביב יפו.

גב' גוני לור

סדנה מס' 2 - יוגה וטראומה נפשית - התנסות בתרגול היוגה והכרות עם היבטיה הטיפוליים

הסדנה נועדה לאפשר למשתתפים לחוש בהשפעות הפיזיולוגיות והמנטליות של תרגול היוגה, ולצייד אותם בכלים מעשיים מתחום היוגה, שייסעו בעת טיפול באנשים במצבי חרדה ולאחר טראומה.

נתחיל בתרגול קצר שיתאים גם למי שלא תרגל בעבר, נתנסה בברכה לשמש, בכמה תנוחות עמידה ושיבה ובתרגילי נשימה והרפיה. לאחר מכן נשוחח בקצרה על החוויה האישית של המשתתפים, ניתן דוגמאות לתנוחות שיכולות להקל על אנשים במצבי מצוקה נפשית, ונתנסה בטכניקות היעילות להפחתת מתח וחרדה.

המשתתפים בסדנה יקבלו דפים עם פירוט של תרגילי הנשימה וטכניקות ההרפיה. לסיום נעסוק במענה הטיפולי של היוגה בהשוואה למענה של הטיפול הפסיכותרפי.

בשנים האחרונות התנסיתי בעבודה עם אנשים במצבי טראומטיים שונים הן בחדר הטיפול והן על מזרון היוגה. אציג דוגמאות מחקריות ומקרים לדוגמה מהשיעורים בסטודיו שימחישו את יתרונותיה התרפויטיים של היוגה עבור המתמודדים עם טראומה נפשית. נדון במגבלות תרגול היוגה ביחס לטיפול בדיבור ובמקרים שבהם הטיפול הנפשי הגיע למבוי סתום והיוגה תוכל לעזור.

קצת עלי: בוגרת המגמה לפסיכולוגיה שיקומית-קלינית בבר אילן, מתמחה בפסיכולוגיה שיקומית במחלקת השיקום בבית החולים "איכילוב". מתרגלת ומלמדת "אשטנגה יוגה", יוגה רסטורטיבית ויוגה לנשים בהיריון ולאחר לידה.

פרופ' אילנית חסון-אוחיון | ד"ר מיכל בראון

סדנה מס' 3 - טראומטיזציה משנית בקרב מטפלים: ערעור תפיסת הביטחון ושלמות העצמי

פסיכותרפיה עם אנשים שעברו אירועים טראומטיים שונים כוללת בתוכה את המפגש של המטפל עם תכנים קשים, מאיימים, ומערערים. בסדנה נחלוק חוויות של "הדבקה רגשית" אשר כחלק מתהליך של אמפטיה מובילה לעיתים לטראומטיזציה משנית בקרב מטפלים. נשוחח על דרכים שונות להתמודדות עם חוויות אלו כחלק מהקאונטר-טרנפרנס ובעבודה הטיפולית.

קצת עלינו: פרופ' אילנית חסון-אוחיון, פסיכולוגית שיקומית מדריכה, ראש המגמה לפסיכולוגיה שיקומית ומנהלת שותפה של הקליניקה לקהילה במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת בר-אילן.

ד"ר מיכל בראון, פסיכולוגית שיקומית, פסיכואנוקולוגית. מרצה במרכז הבינתחומי ובאוניברסיטה העברית.

ד"ר שרית פרג'אן-ראוך**סדנה מס' 4 - "כשתגדל ויהיה לך ילד" - התמודדות הורים עם קבלת ילדיהם אבחנה של אוטיזם**

בסדנה זו אבקש להציג את החוויה הטראומטית של הורים לילדים שאובחנו עם אוטיזם. נדון בהתמודדותם האינטימית ורצופת הקונפליקטים לאורך מעגל החיים. דיווחי ההורים לחוויות עם ילדם טרם מתן האבחנה, מלמדים על הקושי להכיר את סימניו של ילדם באופן אינטואיטיבי ולהגיב בהתאם. מאפיינים של תקשורת לקויה כגון תגובות לא-מותאמות, חלשות ואף היעדר תגובה כלל, אינן ברורות להורה. הוא מתקשה לזהותן, להעניק להן פשר ולהיענות לצרכי ילדו. כך, מתהווים בלבול וחוסר ביטחון בחוויה ההורית, שאיננה עוד ספונטנית ואינטואיטיבית.

החוויה הטראומטית שבקבלת האבחנה, מעמתת את הורי הילד עם התנפצות הפנטזיה. הטיפול בשלבי הראשוניים מתאפיין בדיכאון, אבל וחווית אובדן. היות והאבחנה נעשית בגיל צעיר ובשל כך אינה מאפשרת לנבא את רמת תפקודו של הילד, לצד אינטנסיביות הטיפולים הנדרשת מעלים בקרב ההורים חוויה של חוסר וודאות ותנועה בין ייאוש לתקווה. בסדנה אשתף בחוויות ההורים המובאות אל חדר הטיפול, בנוכחות הילד (בטיפול הדיאדי) ובלעדיו (בהדרכת הורים), משלב מתן האבחנה ובצמתי התפתחות מרכזיים.

קצת עלי: פסיכולוגית שיקומית מומחית, בהסמכה להדרכה. בעלת תואר שלישי בתחום נירופסיכולוגי, ועובדת כיום בקליניקה פרטית עם מבוגרים, בני נוער וילדים במקביל, ראש-צוות, מטפלת ומדריכה ב"מרכז מילמן" - מרכז לטיפול בילדים עם הפרעות בתקשורת.

מר חגי מזלי**סדנה מס' 5 - "נתקע איש בחיי ולך תוציא אותו" (חנוך לוין) - חווית ההשפלה והשלכותיה**

הסדנה שאעביר תעסוק בחוויית ההשפלה והשלכותיה, נושא שעניין אותי ועליו ערכתי מחקר איכותני, במסגרת עבודת התזה לתואר השני.

חווית ההשפלה הינה חוויה בעלת מאפיינים ייחודיים, אשר במובנים מסוימים מוכרת לרבים מאתנו. חוויה שכזו יכולה "להיחרט" בנפש האדם ולגרום להשלכות מסוגים שונים. עם זאת, רק מחקר מועט הוקדש לה. בעבודתי ניסיתי להבין את חווית ההשפלה והשלכותיה על תהליכים דינאמיים, התנהגותיים ופיזיולוגיים, דרך המשמעות הפנימית אשר מייחס לה האדם בנרטיב האישי שלו או שלה. בנוסף, בחנתי ותיארת את הקשר בין מושג ההשפלה לבין החוויה הטראומטית בצורתיה השונות.

הסדנה שאנחה תהיה חווייתית בעיקרה. בסדנה, ננסה להתבונן בחוויות עם מאפיינים דומים מחיינו או לעבור תהליך פנימי קצר, המדמה עבודה טיפולית עם חומרים מסוג זה. בכדי לאפשר מרחב עבודה אינטימי, הסדנה תכלול מספר מצומצם של משתתפים.

קצת עלי: מתמחה בפסיכולוגיה שיקומית. בעבודתי אני מטפל בגישה אינטגרטיבית ומשלב עבודה דינאמית, שיקומית, קוגניטיבית התנהגותית, סכמה-תרפיה, טיפול בטראומה וטיפול זוגי. מטפל בקליניקה פרטית בתל אביב ומנחה קבוצות בכפר אידון.

ד"ר דניאל פיינגולד**סדנה מס' 6 - טראומה? חפש את ההתמכרות הנלווית**

כרבע מהאנשים שסובלים מ-PTSD יפתחו התמכרות לאלכוהול או לסמים בעשור לאחר שנחשפו לטראומה. שימוש לרעה בחומרים ממכרים בקרב אנשים הסובלים מ-PTSD מוביל לעתים קרובות להחמרה סימפטומטית, ירידה בסיכויי ההחלמה, פגיעה ביעילות הטיפול ובעלייה בסיכון לטראומטיזציה משנית בקרב אנשים אלו. עם אישור זה של ההתוויה לקנביס רפואי כטיפול ל-PTSD והעלייה הדרמטית במתן תרופות נוגדות כאב על בסיס אופיאטי ניכרת עליה בשכיחות ההתמכרות במרכזי השיקום ובמסגרת הטיפול המרפאתי בישראל. בסדנה זו נלמד להכיר את הסימנים לזיהוי של שימוש לרעה והתמכרות לסמים ואלכוהול ואת המערך הטיפולי הקיים בארץ לטיפול בהפרעות אלה. כמו כן יוצג המודל הביו-פסיכו-סוציאלי לטיפול בהתמכרויות לצד תפקידו הייחודי של הפסיכולוג השיקומי בזיהוי וטיפול בתחלואה כפולה של PTSD והתמכרות.

קצת עלי: פסיכולוג שיקומי, סגן מנהל המרפאה לרפואת התמכרויות במערך הפסיכיאטרי של המרכז הרפואי ע"ש שיבא בתל-השומר. איש סגל במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת אריאל, חוקר את הקשר בין שימוש בקנביס וחומרים ממכרים לבין הפרעות נפש.

מר יונתן קולקה

סדנה מס' 7 - "הגוף זוכר": סדנא בנושא טראומה והגוף - טיפול בשיטת

Somatic Experiencing-ה

סדנה זו תעסוק בהיבטים הגופניים של חוויות טראומטיות וכיצד היבטים אלו יכולים לסייע להבנה וטיפול בטראומה. תוצג נקודת המבט הייחודית של פסיכותרפיה ממוקדת-גוף בטיפול בטראומה, תוך התמקדות בשיטת ה-Somatic Experiencing, גישה טיפולית המבוססת על הקשבה לתחושות הגופניות באופן המסייע לשחרור הטראומה שנשארה בגוף. הסדנה תכלול חלקים תיאורטיים, תיאורי מקרה והתנסות מעשית בשיטה.

קצת עלי: פסיכולוג קליני, מתמחה בעבודה עם נפגעי טראומה, בעבר בשירות הציבורי (עמותת 'עמך', נט"ל) וכיום בקליניקה פרטית. מטפל בגישה דינמית בשילוב פסיכותרפיה ממוקדת גוף (Somatic Experiencing) ו-התמקדות). לומד בתוכנית 'רוח אדם' – הכשרה פסיכואנליטית-בודהיסטית, מורה ליוגה.

גב' גפנית אגסי

סדנה מס' 8 - טיפול בטראומה - CBT והגל השלישי

הסדנא תעסוק בכלים לטיפול בטראומה לפי המודל התלת-שלבי ותכלול את העקרונות המנחים וגם טעימה חווייתית. המרכיב המרכזי והמגובה מחקרית לטיפול בהפרעה פוסט טראומטית הינו חשיפה. החשיפה פועלת היטב כאשר נפגע הטראומה מסוגל לווסת את רגשותיו העזים בעת שהוא נזכר באירוע הטראומטי. לכן לפי המודל התלת שלבי, יש ללמדו תחילה טכניקות להתייבבות לפני המעבר לחשיפה. בסדנה הנוכחית יעשה שימוש בטכניקות מתוך הגל השלישי - קשיבות, שימוש בתחושות גוף וקבלה רדיקאלית תוך התבוננות בשלבים השונים של הטיפול ההתנהגותי קוגניטיבי בטראומה. הסדנא תשלב הדגמות ותרגול הטכניקות בקבוצות קטנות.

קצת עלי: פסיכולוגית קלינית ומדריכה. מדריכה לטיפול התנהגותי קוגניטיבי, הרצוג המרכז הישראלי לטיפול בפסיכטראומה.

ד"ר צביקה תורן

סדנה מס' 9 - בהיות הצער, הריק או המהומה - באין מילים יש מצלמה

אירוע טראומטי הוא אירוע קיצוני המותיר את חותמו על האדם ומחייב אותו להתארגן מחדש, בתפיסת עולמו, כלפי עצמו והעולם. לעיתים החוויה כה קשה, עד כי האדם מרגיש שמילים אינן מסוגלות לבטא את רגשותיו. הוא נותר בודד בתחושותיו ומחשבותיו וכל המילים שייאמרו לא יצליחו לתאר במדויק את מצבו. לכאן נכנסות התמונות והצילום. ההצטיידות במצלמה בחיפוש אחר תמונות שימחישו את המצב הפנימי, הנפשי, מעוררות חיות וטוענת באנרגיה. האדם במשבר מתבקש ליצור תמונות המביעות את מצוקתו. לאחר שיצלם וישתף בחווייתו הוא מתבקש להביא תמונות של דמויות או חפצים או מקומות שמייצרים רווחה מסוימת בחייו. המפגש עם התמונות הוא גם סוג מסוים של השתהות על מי שאני, על המרכיבים השונים בי, ולא רק החלק החבול. תהליך זה מייצר תיקוף מחדש לקיומו בעל הערך של האדם.

בסדנה נשלב ידע תיאורטי והתנסות מעשית. המשתתפים יתבקשו להביא תמונות (עפ"י הנחיות שיימסרו לקראת הכנס), וכן להצטייד במצלמה (אפשר גם בנייד). מאמרים רלוונטיים יחולקו למשתתפים בתום הסדנה.

קצת עלי: פסיכולוג, כותב שירים וצלם אמנותי.

מנחה סדנאות בהנחיית קבוצות, טיפול בשילוב אמנויות ופוטו-תרפיה במוסדות אקדמיים, מוסדות רפואיים וכנסים מקצועיים. בעל האתר "פסיכולוגיה וצילום".

מר מיכאל פרלה

סדנה מס' 10 - הגישה המוטיבציונית: כשנדמה שהמטופל לא רוצה לעזור לעצמו

מדוע חולה המפתח סימפטומים של פוסט-טראומה מסרב לטיפול פסיכולוגי למרות הסבל שנגרם לו? מה גורם לאדם הסובל ממחלה ניוונית לדחות תכנית שיקומית? מדוע מטופלים שוקעים עמוק אל תוך החוויה הטראומטית ו"מסרבים" להכיר בכוחות שיש להם כדי להשתקם ולהמשיך בחייהם? ברשותנו שיטות טיפול יעילות בטראומה אולם פעמים רבות נראה שהמטופלים מתקשים, מסרבים או מתנגדים לטיפול שעשוי להקל עם סבלם ולהביא לשינוי במצבם.

הגישה המוטיבציונית (Motivational Interviewing, MI) ביססה את עצמה ככלי מרכזי בארגז הכלים הטיפולי. הגישה מתמקדת בשאלה מה גורם לאנשים להשתנות וכיצד להתמודד עם המצבים הרבים בהם מטופלים לא מראים מוטיבציה מספקת לשינוי. במקום לראות בהתנהגויות שכאלו סוג של "התנגדות", הגישה המוטיבציונית מתמקדת בחקר האמביוולנציה שמטופלים חשים סביב תהליכי שינוי. כוחה של הגישה נובע מהשילוב בין תובנות, המשגה וטכניקות מעשיות שנועדו לעזור למטופלים להתקדם לעבר שינוי.

בסדנה, ננסה לעמוד על משמעות הטיפול ב"רוח הגישה המוטיבציונית". נלמד ונתרגל טכניקות ומיומנויות אותן ניתן ליישם במצבים בהם מטופלים אינם משתפים פעולה עם הטיפול.

קצת עלי: פסיכולוג קליני, עובד שנים רבות עם מבוגרים, ילדים ונוער. ניהל קליניקה שיקומית בוונקובר, קנדה ועוסק בהוראת פסיכותרפיה והנחיית קבוצות. כיום עובד בבית ה"ח" בית לוינשטיין ובפרקטיקה פרטית.

ד"ר יהודה שחם וגב' רותם ויינר

סדנה מס' 11 - סדנה התנסותית בקלפים טיפוליים - בדגש על עבודה נראטיבית שיקומית

מטרת הסדנה: העשרת ארגז הכלים של הפסיכולוג השיקומי בכלי יצירתי המתאים לעבודה פרטנית וקבוצתית עם מטופלים, הורים וצוות רפואי, בנושאים הקשורים לחיי המטופל ולבניית נראטיב אחרי טראומה. "יצירתיות קשורה לבריאות נפשית" (ויניקוט). הקלפים הטיפוליים שייכים למשפחה של תרפיות באמצעים יצירתיים. לכל אדם יש "מוזיאון" פרטי בו הוא אוצר זיכרונות, דמיונות וניסיונות ובו הוא מבקר בהתאם לצרכיו. עם זאת, קיימים אגפים ב"מוזיאון" בהם הוא נמנע מלבקר משום שהם קשורים לתכנים קונפליקטואליים. העבודה בקלפים מעודדת השלכות ועוזרת בביטוי מחשבות ורגשות תוך עקיפת הצנזור הפנימי. היא מספקת הזדמנות להציץ פנימה ולהגיע לתובנות חדשות ולפתרון בעיות שנחוו כ"בלתי פתירות".

באמצעות הקלפים הטיפוליים יתאפשר לפסיכולוג לסייע, להבין טוב יותר את עצמו ולהחליף ממצבי תקיעות הקשורים בהתמודדות עם הטראומה. הסדנה תיגע בהנגשת העבודה עם קלפים לאוכלוסיות שיקומיות בכלל ולאנשים אחרי פגיעת ראש בפרט. נעשה זאת באמצעות ערכת קלפים חדשה וייחודית בשם "קופסאות ודרכים" המהווה בבואה סמלית לתימות בסיסיות של המסע האנושי.

קצת עלינו: ד"ר יהודה שחם – בעל מרכז "אנשים", פסיכולוג, מטפל משפחתי ומדריך מוסמך בטיפול זוגי ומשפחתי, בעל וותק רב בהנחיית סדנאות באמצעות קלפים טיפוליים ואמצעים יצירתיים, עבד עשרות שנים בתחום הטיפול בפוסט-טראומה בארץ ובעולם.

גב' רותם ויינר - פסיכולוגית שיקומית מומחית במכון הלאומי לשיקום נפגעי ראש, סניף גשר-גליל. בעלת ניסיון בטיפול ואבחון של אנשים עם פגיעות ראש ונכויות התפתחותיות שונות כגון: עיוורון, מוגבלות שכלית התפתחותית ומוגבלויות פיזיות.

גב' ניצן מור

סדנה מס' 12 - לקויות למידה כטראומה אישית ומשפחתית באור הזרקורים החינוכיים והחברתיים - בראיה אינטגרטיבית

ביום הראשון לסדנה יוצג אבחון לקויות למידה כתהליך טיפולי שמטרתו להחליש את החוויה הטראומטית ולהעצים התמודדות. הדגש בבטריית האבחון שתוצג יהיה על ראיית הלקויות במודל של "לקויות ביוסותים פנימיים" (יצירת איזונים בין אינטליגנציה, ויסות חושי, סוגי הפרעות קשב, ויסות קצב ועוצמות תגובה, ויסות קוגניטיבי, ויסות התנהגותי ויסות רגשי). תיערך גם התייחסות גם לויסות בין התלמיד להוריו בראיה נירו-גנטית.

ביום השני תוצג בבית תכנית טיפול אינטגרטיבית שמטרתה לתת דגש לתהליכים התפתחותיים תקינים ולא לצינונים. נסקור סוגים שונים של טיפולים: מטיפול תרופתי, טיפולים פיזיים של גוף ונפש ולמידה, פסיכותרפיה חינוכית ומנטליזציה. המטרה בטיפולים אלו היא להקטין את תחושת הטראומה והמוגבלות הקוגניטיבית, הפיזית, הרגשית והחברתית ולבנות תהליך שיקומי ברוח הפסיכולוגיה החיובית. הדגש יהיה על שימוש בהורים כמטפלים מרכזיים בתוך המציאות הישירה של התלמיד.

המעוניינים יוכלו לקבל את המצגות הרבות שהכנתי בנושאי לקויות למידה.

קצת עלי: פסיכולוגית שיקומית מומחית ומדריכה. הסדנה מסכמת 30 שנות עבודה בתחום לקויות הלמידה. ניהלתי את "הלימודיה" שהיתה בית הספר הראשון בארץ לתלמידים עם לקויות למידה ומכון להתמחות שיקומית. בנוסף אני מדריכה של צוותים ופסיכולוגים של אגודת "ניצן" ומרכזת את נושא לקויות הלמידה בהפ"י.

ד"ר אודי אורן | גב' דפנה אשכנזי

סדנה מס' 13 - טיפול בטראומה בשדה הפסיכולוגיה השיקומית: סדנת היכרות עם EMDR Therapy

EMDR Therapy היא שיטה טיפול המתמקדת בהשפעת זיכרונות של אירועים קשים על חיי האנשים שחוו אותם. זוהי שיטה אינטגרטיבית הכוללת מרכיבים ממגוון רחב של גישות טיפוליות (דינמית, קוגניטיבית-התנהגותית, עבודת גוף-נפש), אליה מתווספים מרכיבים ייחודיים (הבולט שבהם הינו הגירוי הביולטרלי). המטרה של כל אלו היא להפעיל ולזרז את תהליך עיבוד הזיכרונות במוח.

שיטת ה-EMDR Therapy משתמשת ביכולת הטבעית של הגוף והנפש להבריא ולהחלים, ומאפשרת למוח להתגבר על בעיות פסיכולוגיות בקצב דומה לזה שבו שאר הגוף מתגבר על בעיות גופניות. השיטה משתלבת היטב עם תחום הפסיכולוגיה השיקומית. הפסיכולוגיה השיקומית ותרפיית ה-EMDR, שותפות לאמונת הבסיס בכוחותיו וביכולותיו של אדם, גם כשהוא סובל ממחלה, פגיעה או טראומה. ההתערבויות הפסיכולוגיות השיקומיות, כמו גם תרפיית ה-EMDR מכוונות לקדם שינוי, ולעודד שיפור חיובי בזמן קצר. בסדנא נציג את גישת ה-EMDR דרך מבט על התיאוריה, המחקר והעבודה המעשית. משתתפי הסדנה יצפו בקטעי וידאו, ויתנסו במספר התערבויות EMDR בסיסיות.

קצת עלינו: ד"ר אודי אורן, פסיכולוג קליני ורפואי, ומדריך ראשי של שיטת ה-EMDR. ראש עמותת EMDR-

ישראל. חבר בוועדה המקצועית לפסיכולוגיה רפואית.

גב' דפנה אשכנזי, פסיכולוגית שיקומית מדריכה, ומדריכת EMDR. פסיכולוגית אחראית במחלקת אשפוז יום בבית לוינסטין. חברה בוועדה המקצועית לפסיכולוגיה שיקומית. בעלת הרשאה להיפנוט.

מר עמיחי בן ארי

סדנה מס' 14 - טיפול ממוקד טראומה בילדים

TFCBT (Trauma Focused Cognitive Behavioral Therapy) היא שיטת טיפול מבוססת ראיות לטיפול בילדים שחוו אירועים טראומטיים ובהוריהם. השיטה פותחה על ידי ג'ודית כהן, אנטוני מנרינו, ואסתר דבלינגר ממרפאת מנינגר בטקסס. המודל מבוסס על שמונה מודולות ומשלב מפגשים פרטניים, הדרכות הורים, ומפגשי הורה-ילד. המודולות הן: 1. חינוך פסיכולוגי. 2. הקניית כלים להתמודדות עם דחק. 3. ביטוי וויסות של תחושות ורגשות. 4. עבודה קוגניטיבית. 5. סיפור הטראומה (ועבודה על הנרטיב האישי). 6. עבודה על זיהוי הטריגרים ועל הימנעויות. 7. פגישת הורה ילד. 8. מבט לעתיד/ מניעת הישנות. במהלך הסדנה יוצג המודל התאורטי ויודגם על מקרים קליניים. כמו-כן יערך תרגול של חלק מהטכניקות. מצורף קישור לאתר שבו יש קורס אינטרנטי - מומלץ לבצע לפני הסדנה <http://tfcbt.musc.edu>

קצת עלי: פסיכולוג שיקומי במרכז לילדים לאחר טראומה בהדסה. דוקטורנט במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת אריאל.

ד"ר גבי גולן

סדנה מס' 15 - יישומי ההיפנוזה בטיפול ב-PTSD

בסדנה תודגמנה הטכניקות הטיפוליות ההיפנוטיות בהן ניתן להשתמש בטיפול במטופלים עם PTSD. הסדנה תכלול הסבר תיאורטי ומעשי. הסדנא תאפשר למשתתפים להתנסות בחוויה היפנוטית אשר תמחיש את עצמת ההיפנוזה בטיפולים מסוג זה.

המשתתפים אינם צריכים להיות בעלי ניסיון טיפולי באמצעות ההיפנוזה.

קצת עלי: פסיכולוג קליני ורפואי מדריך, מורשה לעיסוק ולהוראת ההיפנוזה.

ד"ר דני לוי

שדה הטראומה - מהות הטיפול

הטראומה איננה רק אבחנה, הטראומה היא בראש ובראשונה מהות אנושית אוניברסאלית אשר הבנתה הינה הכרחית לצורך ההתמודדות והטיפול עם מגוון של הפרעות בתחום בריאות הנפש. במובן זה ההתייחסות לטראומה צריכה להיות הרבה יותר רחבה מאשר רק ל-PTSD (Post Traumatic Stress Disorder). הטראומה איננה ממוקדת אך ורק לאירועים מסכני חיים אלא מהווה יסוד המלווה אותנו לאורך חיינו באין ספור מצבים שהמכנה המשותף לכולם הוא קטיעת רצף החוויה (בדרך כלל על ידי איום על דפוסי הקשר המשמעותיים שלנו). הטראומה איננה מאפשרת חזרה לאיזון קודם ומובילה לעמדה קפואה של התמודדות על פי דפוס תגובה לינארי וצפוי מראש. הטראומה איננה ניתנת להפרדה מהדיסוציאציה. הבנת הדיסוציאציה היא קריטית להבנת הטראומה מאחר והמנגנון משפיע באופן גורף על שדה הטראומה, על האיכויות והמבנה של השדה הזה כמו גם על דרך הטיפול בתוך השדה. בשדה הטראומה החוקים ועקרונות ההתנהלות שונים מאשר בעולם היום יום המוכר לנו. במהלך ההרצאה נדבר על עקרונות הניווט והפעולה בשדה הטראומה וככל שיאפשר הזמן ניגע בקטע מטיפול המציג התמודדות עם מטופל שחווה טראומה.

קצת עלי: פסיכיאטר ופסיכותרפיסט. מלמד ומדריך בתוכנית לפסיכותרפיה באוניברסיטת תל אביב, ומלמד בבית הספר ללימודי טראומה בנט"ל (ארגון נפגעי טראומה לאומית), בית הספר ללימודי CBT בתל השומר ועוד.

גב' ליאת היינמן באבי

הצגת מקרה: "איבדתי שליטה על החיים שלי" - תיאור מקרה טיפולי בפוסט-טראומה בהקשר הייחודי של השדה השיקומי.

הצגת המקרה תלווה בדיון בפאנל בהשתתפות: פרופ' אילנית חסון אוהיון, ד"ר שני אבין ומר פביאן ברויטמן. יוצג תיאור מקרה טיפולי בבחורה שהיתה מעורבת בתאונת דרכים עם השלכות של פגיעה אורטופדית קשה ותגובה פוסט-טראומטית. הצגת המקרה ממחישה את יישומיות הגישה הקוגניטיבית-התנהגותית בהקשר הייחודי של השדה השיקומי ושל טיפול פסיכולוגי במסגרת אשפוז במחלקה השיקומית באיכילוב.

קצת עלי: פסיכולוגית שיקומית מומחית ונוירו-פסיכולוגית, בוגרת התכנית לפסיכותרפיה קוגניטיבית-התנהגותית (CBT), מומחית בטיפול בפוסט-טראומה בחשיפה ממושכת (PE), מטפלת בביופידבק. התמחתי במספר מרכזים בעבודה עם פגועי ראש ועבדתי במחלקה השיקומית בביה"ח איכילוב. כיום, פסיכולוגית אחראית ב"מרפאה בקהילה" בפרדס חנה.

גב' פרידלנדר אדווה | ד"ר עינת יהנה

"כעוף החול": תהליך שיקום העצמי לאחר טראומת כוויות

בהרצאה הנוכחית נציג את האספקטים הפסיכולוגיים-רגשיים המתלווים לתהליך השיקום מטרואומת כוויות. טראומה בכלל וטראומת כוויות בפרט הינן אירועים בהם הגוף מתמודד עם פגיעות שמקורן חיצוני. ניסיון קליני מלמד כי מרכיב מהותי בטראומת כוויות הינו הטראומה הנפשית הן מאירוע הפגיעה עצמו והן מתהליך השיקום הייחודי המתלווה לו. כידוע, טראומה נפשית היא נזק שנגרם לנפש ולגרעין העצמי בעקבות חוויות קשות במיוחד ולפיכך, ההתמודדות עם הטראומה הנפשית נחוצה להצלחת תהליך השיקום.

ההרצאה תתמקד במאפיינים הייחודיים של הטראומה הנפשית הכרוכה באובדן מעטפת העור ובאיבוד הפונקציות התפקודיות והפסיכולוגיות שהיא משרתת. ההרצאה תראה כיצד במקביל לתהליך השיקום הפיזי ולצד החזרה לתפקוד יום-יומי תואם גיל תחת המגבלות החדשות, מתרחש תהליך פסיכולוגי של בנייה מחודשת של גרעין העצמי, המכונה "אני-עור". בהרצאה נפנה לסקירה תיאורטית של המושג "אני עור", תוך מתן דוגמאות הפרקטיקה של הפסיכולוגיה השיקומית. לצורך זה יובאו וינייטות טיפוליות שידגימו פסיכותרפיה שיקומית במתבגרים צעירים אשר עברו תהליך שיקום אינטנסיבי וממושך מכוויות גוף נרחבות המערבות את אזור הפנים.

קצת עלינו: גב' אדווה פרידלנדר, תלמידת תואר שלישי באוניברסיטה העברית ירושלים ועובדת במחלקת שיקום ילדים, בית החולים לילדים ע"ש אדמונד ולילי ספרא, המרכז הרפואי "שיבא".

ד"ר עינת יהנה, פסיכולוגית שיקומית ונוירו-פסיכולוגית מומחית, מרצה במכללה האקדמית של ת"א-יפו ועובדת במחלקת שיקום ילדים, בית החולים לילדים ע"ש אדמונד ולילי ספרא, המרכז הרפואי "שיבא".

ההיפנוזה היא שפה וטכניקה טיפולית אשר מאפשרת למטפל לסייע למטופל הסובל מ-PTSD להתמודד עם קשייו. בהרצאה תיסקרנה האפשרויות הגלומות בשימוש בהיפנוזה בתחום זה, הן למטרת יצירת אבריאקציה לאלמנטים של הטראומה והן ליצירת אפשרויות שינוי זיכרון לסוגיהם, ולהגברת יעילות מנגנוני ההגנה.
קצת עלי: פסיכולוג קליני ורפואי מדריך, מורשה לעיסוק ולהוראת ההיפנוזה.

מר אריאל יצחקי | מר אסף מירן

"הטיפול הטראומטי" – כשהטיפול הניורופסיכולוגי שיקומי נחוה כטראומטי

בהרצאתנו נבקש לבחון מצבים בהם הטיפול השיקומי נחוה כמפגש טראומטי. לאחר פגיעת ראש מתרחשת נסיגה מתפיסת עצמי אינטגרטיבי ומאוזן בדרך כלל, אל מצב מפוצל וכאוטי בו היכולות הקוגניטיביות המסייעות ליצירת חווית עצמי אינטגרטיבי נפגעות. גישות שיקומיות עדכניות רואות בטיפול הנפשי מרחב מכיל ומקבל שמטרתו להביא את האדם למצב של חווית עצמי מלוכדת. כל זאת באמצעות כלים ואסטרטגיות טיפוליות שונות לקידום ושיפור תהליכי מודעות והסתגלות למצב החדש לאחר הפגיעה. במקרים רבים אנו רואים כי המפגש הטיפולי עם ועל הקשיים הקוגניטיביים מייצר קושי רב ומביא לתגובות בעלות רכיב פוסט טראומטי כגון, הימנעות מהטיפול. בהרצאה נציע התבוננות ופירוש של מצבים אלו דרך מאפיינים של הפרעה פוסט טראומטית ונבקש להמשיג מחדש מתוך פרספקטיבה זו התנהגויות ותגובות שונות בתוך הטיפול הנפשי. נבצע זאת תוך שימוש בהמשגות של העמדה ההתייחסותית, בכדי לעזור ולעודד חשיבה מחודשת במצבים בהם הטיפול הנפשי נחוה על ידי המטופל כמפגש טראומטי בפני עצמו.

קצת עלינו: מר אריאל יצחקי, פסיכולוג שיקומי מומחה, עובד במכון הלאומי לשיקום נפגעי ראש, מרכז רקנאטי, מרכז תוכנית יום במכון. בעל קליניקה פרטית בתל אביב עוסק בטיפול ואבחון ניורופסיכולוגי של ילדים, נוער ומבוגרים.

מר אסף מירן, פסיכולוג שיקומי מומחה, עובד במכון הלאומי לשיקום נפגעי ראש, מרכז רקנאטי. בעל קליניקה פרטית ברמת גן, מטפל במכון לסכימה תרפיה, התמקדות בטיפול בקהילה הלהט"ב ובטיפול מיני.

מר קובי טיבורג

מבט נירו-פסיכואנליטי על קונפולציות והגנה מפני טראומה לאחר פגיעת ראש

קונפולציות הן זכרונות שגויים, המופקים ללא מודעות להיותם שגויים, והמקושרים לרוב עם פגיעה מוחית פרה-פרונטלית. הסברים ניורופסיכולוגים מסורתיים מציעים כי קונפולציות נובעות מליקויים קוגניטיביים, למשל מפגיעה בתהליכי בקרה על שליפה מזיכרון. מחקרים מהשנים האחרונות, המתייחסים גם למרכיב האפקטיבי של זכרונות קונפולטורים, מראים כי התוכן של זכרונות אלה לרוב מוטה חיובית ביחס למציאות. פעמים רבות הטיות חיוביות אלו מערפלות את תפיסת המציאות ו'חוסכות' מהמטופלים את ההכרה הכואבת בהשלכות הפגיעה המוחית ואת ההתמודדות עם הטראומה הכרוכה בהכרה זו. בחשיבה ניורופסיכואנליטית, מקרים מסוימים של קונפולציות אינם רק 'מטים' את ערכיות הזכרונות, אלא מייצגים מעבר איכותי מחשיבה על פי 'עקרון העונג' תהליך זה יודגם בהרצאה בעזרת חומר טיפולי וחומר אבחוני ניורופסיכולוגי. עוד יודגם כיצד תהליך החלפת המציאות בפנטזיה עשוי להופיע גם בתחום התפיסה היוזאלית ותפיסת הגוף, במטופלים עם פגיעה מוחית ימנית. לבסוף יוצעו דרכי טיפול במטופלים קונפולטורים.

קצת עלי: פסיכולוג שיקומי וניורופסיכולוג. עובד כפסיכולוג אחראי של המחלקה לשיקום ניורולוגי (ג') בבית"ח לוינסטין; במרכז אביב, מרכז לטיפול, יעוץ ואבחון בתחומי הנפש וההתנהגות ובקליניקה פרטית. כמו כן כותב ומרצה בתחום הניורופסיכואנליזה.

פרופ' טוביה פרי

"שיקום הנרטיב הטראומטי" ככלי לטיפול בזכרונות חודרניים בעקבות טראומה - יעילות ומנגנוני פעולה

שיקום הנרטיב הטראומטי הינו כלי טיפולי אינטגרטיבי המפותח והנחקר בקליניקה לשירות הקהילה באוניברסיטת בר אילן. הגישה הטיפולית מבוססת על שיחזור שיטתי ומפורט של הנרטיב הטראומטי תוך כתיבה משותפת של המטפל והמטופל, ארגון והשלמת פערים בנרטיב וכן קישור של הטראומה לחוויות עבר של המטופל. ההשערה היא שארגון הזיכרון הטראומטי יחד עם הבנת המשמעות האישית שלו לאור אירועי חיים בעברו של המטופל מאפשרות אינטגרציה טובה יותר של הטראומה בזיכרון האוטוביוגרפי ומתוך כך ירידה בזכרונות הלא נשלטים החודרים לעולמו של המטופל. הגישה הטיפולית משלבת עקרונות קוגניטיביים התנהגותיים יחד עם כלים ותובנות מן הידע הפסיכודינמי. בהרצאה יוצגו תוצאות אמפיריות של מחקרי יעילות של הגישה הטיפולית וכן השערות תיאורטיות בדבר מנגנוני השינוי המוחיים, הקוגניטיביים והרגשיים האחראים לשינויים בחיי המטופלים.

קצת עלי: פרופ' מן המחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת בר אילן. מנהל את הקליניקה לשירות הקהילה של האוניברסיטה. בעבר פסיכולוג בכיר וחוקר טראומה נפשית במחלקה הפסיכיאטרית בבית החולים הדסה בירושלים.

גב' הדס שטיינברג

טראומה מינית: מאפיינים וקשר טיפולי

פגיעה מינית היא חוויה טראומתית בעלת מאפיינים ייחודיים. השלכותיה עלולות לחלחל לכל תחומי החיים ולהזיק לתפקוד היומיומי של נפגעים ונפגעות, גם שנים לאחר הפגיעה. סוג הטראומה (פשוטה/מורכבת) וחומרתה קשורים לגיל ולסוג הפגיעה, החל מהטרדה מינית, דרך תקיפה מינית חד פעמית בבגרות ועד התעללות מתמשכת בילדות. שכיחות התופעה גבוהה מכפי שמקובל להניח ומתרחשת ללא הבדלי דת, גזע ומעמד סוציאקונומי. למרות השכיחות הגבוהה, לעיתים קרובות יש קושי בזיהוי מטופלים/ות כאלו במסגרות רפואיות ושיקומיות ובהתאמה יעילה של ההתערבות הטיפולית. זאת משום שבמרבית המקרים, שורדי/ות טראומה מינית אינם נוטים לחשוף את הפגיעה, בשל רגשות חזקים של בושה ואשמה ומנגנוני הכחשה וניתוק. על כן הם בד"כ אינם פונים לטיפול בשל הפגיעה עצמה, אלא בשל בעיה רגשית/פיזית או התנהגות בעייתית. בנוסף, המפגש עם מטופלים/ות אלו במסגרות רפואיות ושיקומיות, מגלה מורכבות אישיותית, שאינה דומה לשורדי טראומה מסוגים אחרים. יחד עם זאת, כשנוצר קשר טיפולי, הוא מהווה מרכיב חשוב ביותר בתהליך השיקום, ובאמצעותו ניתן להתמודד עם ההיסטוריה הטראומתית וליצור מציאות בינאישית חדשה.

בהרצאה זו אתמקד בסימפטומים ובמאפיינים האישיותיים הייחודיים, המבדילים טראומה זו מכל טראומה אחרת, ובאופן הביטוי שלהם במסגרות רפואיות ובמפגש עם דמויות טיפוליות. כמו כן אשפוך אור על הקשר הטיפולי ועל מורכבות היחסים הטיפוליים.

קצת עלי: פסיכולוגית שיקומית מומחית. מטפלת ומנחת קבוצות. בעלת קליניקה פרטית ועמיתת ב"מכון אופק" לטיפול בשיטת DBT. לשעבר פסיכולוגית במרכז לטם לטיפול בטראומה מינית, המרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי.

גב' אסתי שפסר

"מתי אחזיר את כיסא הגלגלים": טיפול שיקומי לילדה עם פגיעת חוט שידרה נרכשת

ע', בת 4.6 שנים, נפגעת תאונת דרכים בחוט השדרה, נותרה משותקת מאמצע החזה ומטה. בהרצאה יתואר הטיפול הפסיכולוגי-שיקומי-מערכתי שליווה את ע' והוריה בתהליך השיקום האינטנסיבי באל"ן. הטיפול נערך בחדר משחקים עם ע' והוריה בגישת ה-CPP (Child-Parent Psychotherapy), לסיוע בהתמודדות עם הטראומה שחווה בעקבות השינויים הפיזיים ביכולותיה, ונוכח האשפוז והשיקום התובעני. במסגרת הטיפול עובדו סוגיות מהותיות בעיבוד האבל, בניית נרטיב התאונה והשלכותיה בהתאם לגילה ("speaking the trauma"), תוך חתירה לאינטגרציה של תפיסת מוגבלותה הפיזית בדימוי העצמי, בצד כוחות ויכולות.

במקביל, קיבלו ההורים הדרכה בבניית תפקידים בנסיבות החדשות, הכוללת "כיול" מחדש של תהליכי ה-separation-individuation, בדרגש על מרכיבי שליטה ועצמאות. ניתנה הדרכה לצוות הרב-מקצועי בגישה של child advocacy, המדגישה את התאמת התהליך השיקומי לצרכים הרגשיים והיכולות של הילד ומשפחתו. במהלך הטיפול, החלה ע' לבקר בגן רגיל, השתלבה היטב לימודית וחברתית, והצליחה לתאר לילדי הגן מעמדת בטחון וקבלה, את חווית התאונה והשלכותיה. נראה כי לטיפול חלק משמעותי בהנחת היסודות לבניית בסיס רגשי איתן לקראת אתגריה העתידיים.

קצת עלי: מ.א. בפסיכולוגיה חינוכית מהאוניברסיטה העברית, מומחית בפסיכולוגיה התפתחותית, בעלת נסיון עשיר בשיקום ילדים צעירים, כולל התמחות בבעיות אכילה בגיל הרך. בוגרת "טיפול בטראומה בגיל הרך" (CPP), מכון חרוב.

ד"ר נעה וילצ'ינסקי

מחלה כאירוע טראומטי? מסקנות מסקירת ספרות על טראומה וקרדילוגיה

הפרעת דחק בתר-חבלתית (PTSD) הנה הפרעה קשה הפוגעת משמעותית באיכות חיי האדם ובתפקודו במעגלי החיים השונים. רוב ההתייחסות הקלינית עד היום התמקדה בפוסט טראומה כתוצאה מאירועים טראומטיים מעשי ידי אדם כגון אונס, הלם קרב או לאסונות טבע. רק בשנים האחרונות החלו להיאסף עדויות על האפשרות שמחלה פיזית יכולה להוביל להתפרצות של פוסט טראומה. עדויות אלו הובילו לכך שה-DSM יכול גם מחלה אקוטית כגורם טראומטי. יחד עם זאת, עדיין ניטש ויכוח בתחום באשר לתקפות הדיאגנוסטית של הפרעה טראומטית בקונטקסט של מחלות. בהרצאה אציג את המורכבות של התייחסות למחלות כגורם טראומטי תוך התבססות על סקירת ספרות שיטתית של המחקרים בתחום הטראומה הנגרמת על ידי מחלות לב. לאור שכיחות ההפרעה, גורמי הסיכון להתרחשותה והשלכותיה, אדון בייחודיות התופעה אל מול הגנריות שלה ואנסה לגזור מסקנות אופרטיביות אל מול הדילמה הדיאגנוסטית. לסיום, אתייחס גם לשכיחות התופעה בקרב בני משפחתם של חולי לב, בכיווני מחקר עתידיים ובפיתוח תוכניות התערבות מתאימות.

קצת עלי: פסיכולוגית שיקומית מומחית, חברת הסגל הבכיר במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת בר אילן, וראש המעבדה למחקר פסיכו-קרדילוגי. משקיפה מטעם הפסיכולוגיה הראשית בוועדה הלאומית למניעת מחלות לב. ספרה: Caregiving in the Illness Context יצא לאור באוקטובר, 2015.

גב' לימור שרוני

ההיית או חלמתי חלום? הפרעת דחק במטופלים עם אמנזיה בתר חבלתית (PTA) – האם קיימת ואיך ניתן לטפל בה בהיעדר זיכרון לאירוע

האם מטופלים אשר אין להם זיכרון מונגש של האירוע הטראומטי עלולים לפתח הפרעת דחק פוסט טראומטית לאירוע זה? לאחרונה, מתגבש בסיס מחקרי מוצק המעיד כי מטופלים הסובלים מקשיים בזיכרון הרטרודי, עלולים לפתח PTSD גם אם אין להם כל זיכרון מודע של האירוע. ממצאים אלו אינם מפתיעים את אנשי הקליניקה העוסקים בטיפול בנפגעי ראש. דווקא עובדת קיומו של הזיכרון הסומטי המתווך על ידי מבנים נוירולוגים תחתונים ללא מעורבות של האונה הפרונטלית, מהווה לא אחת גורם מגביר חרדה ותחושת פרגמנטציה. פרוטוקולים קלאסיים העוסקים בטיפול בהפרעת דחק פוסט טראומטית אינם נותנים מענה לעיבוד הטראומה בהיעדר זיכרון ממשי ולמעשה אין כיום פרוטוקול מוכר העוסק במטופלים לאחר פגיעת ראש. כאשר אנו עוסקים בטיפול בנפגעי ראש עם מאפיינים פוסט טראומטיים משמשת גישה נרטיבית לצד גישת העיבוד הרגשי לצורך התמודדות. כך, נבנה הנרטיב מחדש באופן הדרגתי ותוך שימוש באמצעים משלימים – אינפורמציה על האירוע ממקורות נוספים, שימוש בקלפים השלכתיים, חלומות ונרטיב שהמטופל בנה לעצמו באמצעות אינפורמציה שאסף סביבו במשך הזמן. המטפל מהווה גורם מתווך המשלים חסכים נוירוקוגניטיביים באמצעותם יכול המטופל להבנות גם חוויה מודעת שמהווה גורם מקל גם על הסימפטומים הסומטיים והרגשיים כאחד.

קצת עלי: פסיכולוגית שיקומית מומחית, עוסקת בשיקום נוירופסיכולוגי של נפגעי ראש ובאבחון שיקומי תעסוקתי מנהלת מרכז גשר לשיקום-תפן, המכון הלאומי לשיקום נפגעי ראש.

ד"ר שירי בן-נאים | ד"ר שירה צימרמן

תסמונת שלאחר זעזוע מוח והתמודדות הנפשית של המטפל והמטופל

פגיעת ראש קלה היא הנפוצה מבין חבלות הראש, ומתבטאת לרוב בסימפטומים פיזיים (עייפות, כאב ראש, ראיה מטושטשת), קוגניטיביים (קושי בריכוז ובזיכרון) ורגשיים (חוסר שקט, דיכאון וחרדה). במרבית המקרים יש החלמה מלאה וספונטנית של התסמינים תוך 3 חודשים, אך בכ-15% מהמקרים הסימפטומים אינם חולפים. מצב כרוני זה נקרא תסמונת שלאחר זעזוע מוח.

התמודדות עם אוכלוסיה זו מאתגרת את הטיפול הפסיכולוגי, בשל הקו-מורבידיות הנוירולוגית והפסיכיאטרית המאפיינת אותה. אתגר נוסף עולה מול ההעברה הנגדית של המטפל, במצבים בהם הקשר בין חומרת הפגיעה לעוצמת התחלואה הפסיכיאטרית אינו ישיר ולעתים אף הפוך. סקירה של הספרות המחקרית מעלה כי יש מיעוט מצער של מחקרים מבוקרים הבודקים יעילות של התערבויות התנהגותיות בטיפול באנשים עם תסמונת שלאחר זעזוע מוח. יחד עם זאת, ישנן מספר עדויות ליעילות של טיפול קוגניטיבי התנהגותי ייעודי.

בהרצאתנו נסקור מידע עדכני לגבי האטיולוגיה והמאפיינים הקליניים של התסמונת, ונתמקד בהצגה ודיון במקרים קליניים מתוך מרפאת נופ"ר – מרפאה נוירופסיכיאטרית-המדגימים את מורכבות הטיפול באוכלוסיה זו.

קצת עלינו: ד"ר שירי בן-נאים, פסיכולוגית שיקומית. מנהלת המרפאה הנוירופסיכיאטרית במרכז הרפואי הדסה עין כרם ובעלת קליניקה פרטית במודיעין. מלמדת במרכז אקדמי פרס ובמכללה האקדמית ת"א-יפו.

ד"ר שירה צימרמן, פסיכולוגית בהתמחות שיקומית במרפאה הנוירופסיכיאטרית במרכז הרפואי הדסה עין כרם. מלמדת באוניברסיטה העברית בירושלים ובאוניברסיטה הפתוחה.

"חמלה עצמית כגורם מגן מפני חרדה קיומית".
זאק גרבר ודוד ענקי.

מר זאק גרבר

"Sensitivity of neuropsychological tests for cognitive decline in highly educated elderly"
Odelia Elkana, Osnat Reichman Eisikovits, Noga Oren, Vered betzalel, Nir Giladi, Elissa L. Ash.

גב' אוסנת רייכמן אייזיקוביץ

"השלכות ארוכות טווח של לידה מוקדמת:
היבטים נוירו-קוגניטיביים ורגשיים".
אודליה אלקנה ואלינור אמסלם.

גב' אלינור אמסלם

"Neurocognitive and emotional characteristics of preterm birth: long term consequences. The effect of acute physical and cognitive exercises on cognitive performance".
Odelia Elkana, Einat Kodesh, Rona Louzia-Timen, Dafna Bleich, Yaara Krueger, Danit Avneri-Raz.

גב' רונה לואיזיה-טימן

"An Interaction between Personality and Post-Concussive Symptoms: Two Case Reports".
Sharon Naparstek, Limor Gertner-Saad, Hadar Shalev, Omer Porat and Shoshana Leor-Avin.

גב' שרון נפרסטק

"הקשר בין תפיסות ותגובות פסיכולוגיות הקשורות לנכות הנגרמת מפגיעה מוחית נרכשת לבין השקעת מאמץ במבחנים נוירופסיכולוגיים".
עדי אייזיק ודן הופיין.

גב' עדי אייזיק

"Performance on the antisaccade task predicts dropout from cognitive training".
Doron C. Arbiy, Nachshon Meiran.

מר דורון ארביב

"Higher normal plasma glucose level is associated with decreased processing speed in high functioning young elderly"
Meytal Raizes, Odelia Elkana, Motty Franko, Ramit Ravona Springer, Shlomo Segev and Michal Schnaider Beerli

גב' מיטל רייזס

כללי

מיקום הכינוס

הכנס יתארח במלון "ניר עציון".
האירוח הוא על בסיס פנסיון מלא הכולל לינה, 3 ארוחות ביום, קפה ועוגה אחה"צ, קפה ומיץ רץ במהלך הסדנאות.
מלון ניר עציון ממוקם במושב שיתופי דתי ניר עציון ליד עין הוד.
אתר המלון www.nir-ezion.co.il

דרכי הגעה:

מדרום: נוסעים בכביש תל-אביב – חיפה הישן כביש מס' 4, בכביש 7111 פונים ימינה לכיוון מושב ניר עציון וכפר האמנים עין הוד, יש להמשיך עם כביש זה למושב.
(לבאים מכביש החוף מס' 2 או מכביש מס' 6 יש לרדת בכיוון זיכרון יעקב/פורדייס לכביש ת"א-חיפה הישן מס' 4 לכיוון צפון).

מצפון: נוסעים בכביש חיפה-ת"א הישן כביש מס' 4, בכביש 7111 פונים שמאלה לכיוון מושב ניר עציון וכפר האמנים עין הוד, יש להמשיך עם כביש זה למושב.
(לבאים מכביש החוף מס' 2 יש לעבור במחלף עתלית לכביש חיפה-ת"א הישן מס' 4 לכיוון דרום).

שירותי המלון:

- החדרים לאורחי המלון כוללים:
- חדר אמבטיה מרווח, מיזוג אוויר, טלפון, טלוויזיה, מייבש שיער, ערכת שתייה חמה וכספת.
- מסעדה, לובי, ומרפסת חיצונית המשקיפה לנוף.
- בריכת שחיה חצי אולימפית מקורה ומחוממת (שעות פתיחה מוגבלות, הפרדה לנשים וגברים).
- סאונה יבשה, מכון כושר, חדרי טיפולים (שעות פתיחה יפורסמו במקום).
- אתרים בסביבה הקרובה: ניתן לסייר בעין הוד בגלריות השונות, הכפר הערבי עין חוד, זיכרון יעקב, יקבי יין בסביבה ועוד.
- במושב יש גם פינת חי גדולה פתוחה לביקורים לאורחי המלון.

ארגון והרשמה

הכנס יאורגן על ידי חברת "כלים שלובים" ונציגיה ילוו את משתתפי הכנס לאורך שלבי הארגון ובמהלך הכנס.

בכל הנושאים הקשורים לארגון, הרשמה ותשלום עבור הכנס, ניתן לפנות באופן הבא:

טלפון: 03-9622158 שלוחה 107 **פקס:** 03-9622160 **דואר אלקטרוני:** ifat@ks-team.co.il

כתובת דואר: החרושת 16 אור יהודה, 6037584

דמי השתתפות

להלן דמי השתתפות לכנס הכוללים: השתתפות בשני ימי הכנס כולל לינה על בסיס פנסיון מלא, הפסקות קפה וכיבוד, השתתפות בהרצאות, שימוש במתקני המלון.

סוג ההשתתפות	מעמד	מחיר- שאינם חברים בהפ"י כולל מע"מ	מחיר לחברי הפ"י כולל מע"מ
כולל לינה	מומחה- עלות לאדם בחדר זוגי	₪1080	₪880
כולל לינה	מתמחה (בחדר בן שלוש מיטות)	₪930	₪780
כולל לינה	סטודנט (בחדר בן שלוש מיטות)	₪830	₪630
ללא לינה- כל הכנס	מומחה	₪850	₪650
ללא לינה- כל הכנס	מתמחה	₪700	₪550
ללא לינה- כל הכנס	סטודנט	₪620	₪420
ללא לינה- יום אחד	מומחה	₪510	₪360
ללא לינה- יום אחד	מתמחה	₪390	₪290
ללא לינה- יום אחד	סטודנט	₪340	₪180
	תוספת מחיר לאדם בחדר יחיד – חדר למומחה	₪350	
	תוספת מחיר לארוחת ערב ביום הראשון-	₪106	

בתאריך- 23.12.15

רק למשתתפים בכנס ללא לינה

לתשומת לב הסטודנטים: דמי חבר להפ"י הינם 80 ₪ לשנה לסטודנט (ראה פרטים להלן), וההצטרפות מוזילה את עלות הכנס באופן משמעותי.

תשלום דמי חבר/הרשמה להפ"י

דמי החבר להפ"י לשנת 2015 (490 ₪ למומחים, 250 ₪ למתמחים, 80 ₪ לסטודנטים) ניתן לשלם בהמחאה נפרדת

לפקודת הפ"י לפי הכתובת: הסתדרות הפסיכולוגים בישראל, ת.ד. 3361 מיקוד 5213601 או באמצעות כרטיס אשראי

בטלפון: 03-5239393 או באתר הסתדרות הפסיכולוגים לישראל: www.psychology.org.il

(חידוש חברות בלבד. הצטרפות להפ"י נעשית דרך המשרד).

למעוניינים נא להסדיר את ההרשמה לפני ביצוע הרישום לכנס (לטובת עלויות מעודכנות עבורכם)

פריסת תשלומים

• למשלמים בצ'קים: ניתן לפרוס לשני תשלומים: שיק ראשון עד 01/11, שיק שני עד 01/12 אין לחרוג מתאריכים אלו. יש לכתוב את הצ'ק לפקודת: "כלים שלובים – כנסים, ארגון והפקות בע"מ" ולשלוח לכתובת המופיעה לעיל.

• למשלמים בכרטיס אשראי: ניתן לפרוס עד שלושה תשלומים:

01/11, 01/12, 01/01. למשלמים באשראי תתוסף עמלת סליקה בסך 2% מהסכום הכללי.

דמי ביטול:

• ביטול השתתפות עד 30 יום לפני מועד הכנס, החזר בניכוי 150 ₪.

• ביטול השתתפות החל מ 30 יום ועד 15 יום לפני הכנס יוחזרו 50% מדמי ההשתתפות.

• ביטול השתתפות של 15 יום לפני הכנס והילך, לא יוחזרו דמי ההשתתפות.

הרשמה לכנס:

הרישום לכנס יבוצע בצורה אינטרנטית שתסופק ע"י חברת "כלים שלובים".
המערכת מאובטחת ומתאימה לתשלום בכרטיסי אשראי.
הלינק למערכת ההרשמה [/https://reh2015.herokuapp.com](https://reh2015.herokuapp.com)

זכאויות

שני ימי הכנס מוכרים על ידי הועדה המקצועית לפסיכולוגיה שיקומית של משרד הבריאות, מועצת הפסיכולוגים כימי השתלמות למתמחים.

בהתאם להנחיית האוצר, אגף החשב הכללי (חוזר ל/10), ההוצאות הכרוכות בהשתלמויות עובדים לתקופות קצרות ובהשתתפות בימי עיון לשם שמירת רמתם המקצועית – כאשר הן ממומנות על ידי מקום העבודה, תהיינה פטורות ממס הכנסה.

עובדי מדינה ועובדים אשר המעסיק מפריש להם בכל חודש סכום קבוע ל"קרן ידע" של המח"ר זכאים להחזר חלקי של עלות ההשתתפות בכנס השנתי של הפ"י. ככלל, ההחזרים הם של 50% ביחס לחלקיות המשרה (החזר של 50% על משרה מלאה, 25% על משרה של 50% וכן הלאה) ואינם תמיד כוללים השתתפות על לינה. בנוסף, ההחזרים ניתנים רטרואקטיבית בלבד, לאחר קיומו של הכנס וביצוע התשלום על ידי המשתתף. הנחיות מפורטות לגבי אפשרויות ההחזר והפרוצדורות לביצוען יינתנו לקראת קיומו של הכנס על ידי מזכירות הפ"י.

**בברכה,
הוועדה המארגנת**

